

НАУКОВИЙ КОМЕНТАР*

1. 24 лютого 2022 р. Російська Федерація (далі – РФ) здійснила збройний напад і широкомасштабне вторгнення на територію України.

Такі дії, з точки зору сучасного міжнародного права, є нічим іншим як *агресією*. Надавати таку кваліфікацію державній діяльності уповноважена, взагалі кажучи, Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). Однак, оскільки сама РФ є одним із постійних членів Ради Безпеки, ця держава, ясна річ, очікувано використала можливість заветувати будь-яке рішення з цього питання.

Тому – для надання належної міжнародно-правової оцінки зазначеним діям РФ – протягом наступних декількох днів була скликана надзвичайна спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН.

І ось 2 березня ця сесія ухвалила Резолюцію ES-11/1 за назвою “Агресія проти України”. Навряд чи у багаторічній історії діяльності ООН її Генеральна Асамблея ухвалювала резолюцію, у назві якої було вжито слово “агресія”. І вже сам цей факт демонструє виняткову історичну значущість такого унікального рішення Генеральної Асамблеї ООН – єдиної всесвітньої організації, котра уособлює все державноорганізоване людство.

2. Міжнародно-нормативною підставою ухвалення згаданої Резолюції послуговувало “авторське” (автентичне) визначення термінопоняття “агресія”, затверджене у спеціальній Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 3314 від 14 грудня 1974 р.

Отож, спираючись саме на цю Резолюцію, додатково обґрунтуємо той унікальний міжнародно-правовий “діагноз”, який Генеральна Асамблея ООН поставила діям РФ, що їх вчинила остання проти України з 24 лютого.

3. До кваліфікаційних ознак агресії, згідно з відповідною Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН, належать такі:

– вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка військова окупація, який би тимчасовий характер вона не мала, яка є результатом такого вторгнення чи нападу, або будь-яка анексія території іншої держави чи її частини із застосуванням сили (п. “а” ст. 3);

– бомбардування збройними силами держави території іншої держави або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави (п. “b” ст. 3);

– блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави (п. “с” ст. 3);

* У підготовці наукового коментаря брали участь кандидати юридичних наук Р. Тополевський, Т. Дудаш, В. Гончаров та А. Наконечна під керівництвом професора П. Рабіновича.

– напад збройними силами держави на сухопутні, морські чи повітряні сили, або морські та повітряні флоти іншої держави (п. “d” ст. 3).

Станом на 2 березня 2022 р., коли ухвалювали Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН, усі названі ознаки були притаманні, очевидно й безумовно, діям РФ, вчиненим проти України. Тому й загальний висновок цієї сесії Генеральної Асамблеї ООН, зафіксований у назві її Резолюції, не може викликати жодних сумнівів.

4. З огляду на викладене, виглядає цілком недолугою, нековирною спроба РФ приховати, затушувати справжню зловісну сутність свого збройного вторгнення в Україну за допомогою більш абстрактної терміносполуки “спеціальна воєнна операція”; адже особливість цієї операції полягає в тому, що її здійснено саме через агресію, а не в якийсь інший спосіб. І тут ввести в оману не вдасться нікого (хіба що за винятком нинішнього керівництва держави-агресорки та більшої частини її населення, зазомбованої державною пропагандою). І наведені далі результати голосування держав – членів ООН стосовно Резолюції “Агресія проти України” із беззаперечною переконливістю продемонстрували нікчемність спроби РФ уникнути адекватної оцінки своїх дій щодо України через підміну термінів. Із загальної кількості держав, які брали участь у засіданні Генеральної Асамблеї 2 березня (181 держава), понад 95 % проголосували або “за” згадану Резолюцію (141 держава), або принаймні не заперечили проти неї, утримавшись при голосуванні (35 держав). Таким чином, абсолютна більшість держав затаврувала РФ як беззаперечного агресора. (Гадаємо, до речі, цей факт всесвітнього історичного значення згодом будуть згадувати в усіх підручниках із міжнародного права, хіба що окрім російських.)

5. В аспекті, який розглядається, вельми доречним є спеціальне застереження, вміщене у Резолюції № 3314, згідно з яким “жодні міркування будь-якого характеру, чи то політичного, економічного, військового чи іншого характеру, не можуть бути виправданням агресії” (п. 1 ст. 5). Реалізація цього застереження зводить нанівець будь-які спроби керівників і пропагандистів РФ мотивувати, аргументувати, виправдовувати свою агресію проти України.

6. Принципово важливою вважаємо вказівку Резолюції “Агресія проти України” стосовно того, що РФ зобов’язана не тільки припинити цю агресію, а й не вдаватися до вчинення агресивних дій щодо будь-якої іншої держави – члена ООН.

7. Варто також звернути увагу на те, що Резолюція № 3314 поширює поняття агресії також і на такі дії держави, коли остання дозволяє, щоб її територію інша держава використовувала для вчинення акту агресії проти третьої держави (п. “f” ст. 3).

Виходячи з цього, Республіку Білорусь також слід вважати, на жаль, державою-агресоркою.

8. Неординарною особливістю Резолюції “Агресія проти України” є те, що Генеральна Асамблея не вважала свою роботу щодо розгляду цього питання завершеною. Вона перервала її з тим, щоб у будь-який момент відновити на запит держав – членів ООН.

9. Надзвичайно важливою є вміщена у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 2 березня 2022 р. оцінка загальнолюдської, загальноцивілізаційної значущості будь-якого акту агресії. У Преамбулі цієї резолюції констатовано, зокрема, що агресія є найсерйознішою і найнебезпечнішою формою незаконного застосування сили й містить у собі за умов існування різних видів зброї масового знищення можливу загрозу світового конфлікту з його катастрофічними наслідками. Звідси цілком логічним є і підсумкове положення Резолюції № 3314, відповідно до якого “агресивна війна є злочином проти міжнародного правопорядку. Агресія спричиняє міжнародну відповідальність” (п. 2 ст. 5).

Отже, все викладене в цьому коментарі дає підставу вважати Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН “Агресія проти України” унікальним фундаментальним внеском у відновлення міжнародно-правової справедливості, міжнародної безпеки, а також, до речі, у розвиток міжнародного права загалом. І є цілком природним, що цей документ, так би мовити, дав поштовх для ухвалення низки наступних рішень, дій і заходів інших органів і структур ООН, спрямованих на припинення і подолання жакли-вих наслідків агресії РФ проти України та притягнення винних осіб до відповідальності.